

بازخوانی توصیه‌هایی از رهبر شهید انقلاب (ره) درباره دانش، هدف و مسئولیت اجتماعی طلاب

از خواندن تا دانستن؛ چراغ راه طلبگی

محمدحسین مروج کاشانی | چندی از آغاز سال تحصیلی

حوزه‌های علمیه گذشته است، اما هنوز فرصت اندیشیدن درباره اینکه طلبگی را چگونه باید پیش برد تا درس و پژوهش، اخلاق و مسئولیت اجتماعی در کنار یکدیگر رشدکنند، فراهم است. پاسخ به این پرسش، تنها در تنظیم برنامه درسی این انتخاب کتاب خلاصه نمی‌شود؛ طلبگی مسیری است که از پرسشگری آغاز می‌شود، با دانش اندوزی و خودسازی ادامه می‌یابد و در خدمت به مردم و پاسخ‌گویی به نیازهای فکری جامعه‌معیانیدامی‌کند.

در کتاب «بدان، اَیْذَکَ اللهُ» مجموعه‌ای از دیدگاه‌ها و توصیه‌های آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای، قائّد شهید امت اسلامی، درباره حوزه و روحانیت گرد آمده است. در این کتاب بخشی از این تأکیدها، ناظر به شیوه درس خواندن و پرورش ذهن نقاد است. رهبر شهیدانقلاب در دیدار جمعی از استادان، فضلا و طلاب نخبه حوزه علمیه‌قم در دوم آبان ۱۳۸۹ چنین گفته‌اند: «معروف بود می گفتند: «بدان، اَیْذَکَ اللهُ»~ چرا گفت بدان و نگفت بخوان؟- منظور این است که اولاًحس سؤال‌پردازی را در طلبه زنده کند، بعد هم به او تفهیم کند که خواندن مراد نیست، دانستن مراد است. این بایستی برای برنامه‌ریزان ما واقعاً به‌صورت یک دستورالعمل جامع باشد». این تمایز میان «خواندن» و «دانستن» نقطه آغاز مناسبی برای فهم دیگر توصیه‌هاست؛ درس‌خواندن باید به فهم بینجامد و فهم نیز باید قدرت تحلیل، گفت‌وگو و پاسخ‌گویی ایجاد کند. در ادامه، مروری می‌کنیم بر چند محور از این توصیه‌ها که می‌توانند در آغاز سال تحصیلی، راهنمایی برای طلاب و برنامه‌ریزان آموزشی باشند.

■ **طلبگی؛ تخصصی با مسئولیتی فراتر**

پرسش درباره ارزش طلبگی، گاهی در مقایسه با حرفه‌ها و تخصص‌های دیگر مطرح می‌شود: چرا کسی این مسیر را انتخاب می‌کند و حاصل کار او چه نسبتی با نیازهای جامعه دارد؟ پاسخ نقل شده در کتاب، بر مسئولیت ویژه هدایت و تربیت دینی تکیه دارد. براساس این نگاه، ارزش طلبگی در عنوان یا جایگاه اجتماعی خلاصه نمی‌شود؛ در آموادگی برای کاری است که به دانش دینی، شناخت انسان و توان همراهی فکری و معنوی با مردم نیاز دارد. همین مسئولیت، جدی گرفتن درس را ضروری تر می‌کند: «ارزش طلبگی به این است که شما دارید خود را آماده می‌کنید برای کاری که هیچ چیز جایگزین آن کار نمی‌تواند بشود. هیچ تخصصی مُغنی از این تخصص نیست و این از همه تخصص‌های موجود و کسانی که صاحبان این تخصص‌ها هستند، تأثیرش بیشتر و اهمیتش بیشتر است. با هر معیاری از این معیارهای معنوی که حساب کنیم، ارزش طبیبان روحانی و هدایتگران مردم از همه تخصص‌ها بالاتر است. این ارزش طلبگی است. درس دارید می‌خوانید برای اینکه بشوید روحانی و این کارها را انجام بدهید. خُب حالا درس را [هم] باید خوب خواند».

در حرم

حجت‌الاسلام والمسلمین حامد کاشانی در ادامه منبر فضائل امیرالمؤمنین(ع) در حرم مطهر رضوی تشریح کرد

امیرالمؤمنین(علیه‌السلام)؛ پناهی که حتی یتیمان را از حسرت پدر بی‌نیاز می‌کرد

الله صمیری | در بخش نخست سخنان حجت‌الاسلام والمسلمین حامد کاشانی در نهمین جلسه از سلسله منبرهای «فضائل امیرالمؤمنین(ع)» در حرم مطهر رضوی، جایگاه تعفف، حفظ عزت نفس و بی‌نیازی مؤمن از مردم مورد توجه قرار گرفت. وی با تبیین تفاوت میان پرهیز از وابستگی به مردم و درخواست از خداوند، تأکید کرد: انسان در نگاه توحیدی، نیازمند مطلق خداوند است و در مسیر بندگی باید مقصد اصلی نیازهای خود را درگاه الهی قرار دهد. کاشانی در ادامه با اشاره به جایگاه اهل بیت(ع) به عنوان پناهگاه مؤمنان، «پناه بودن» را از ویژگی‌های اساسی امامت دانست و توضیح داد: این پناه تنها به شیعیان محدود نمی‌شود، بلکه حتی مخالفان نیز در مواقعی از پناه و حمایت اهل بیت(ع) برخوردار شده‌اند. همچنین در بخش نخست سخنان وی، به جایگاه ویژه امیرالمؤمنین(ع) به عنوان پناهی برای مؤمنان و حتی پناهگاه ائمه اطهار(ع) اشاره شد؛ موضوعی که در ادامه سخنرانی، با تبیین جلوه‌هایی از اخلاق و سیره امیرالمؤمنین(ع) دنبال شد.

■ **امام، پناه بی‌پناهان**

حجت‌الاسلام والمسلمین حامد کاشانی در ادامه به تعبیری از صحیفه سجاده به درباره جایگاه امام اشاره کرد و گفت: امام «پناه و حفاظ» کسی است که به او پناه می‌برد و مانند

رسمانی محکم، انسان را از سقوط حفظ می‌کند. وی با بیان اینکه امامت مجموعه‌ای از ویژگی‌های اساسی همچون عصمت، علم و معرفی از سوی پیامبر(ص) است، تأکید کرد: یکی دیگر از این ویژگی‌ها، پناه بودن امام است. اگر امام علم داشته باشد، اما پناهگاه نباشد، یکی از شئون اساسی امامت در او تحقق پیدا نکرده است. حجت‌الاسلام کاشانی در ادامه با اشاره به روایتی از امام صادق(ع) اظهار کرد: اگر امامی که مردم بتوانند به او پناه ببرند وجود نداشته باشد، نظام عالم استمرار پیدا نمی‌کند. از این منظر، پناه‌بودن امام با اصل هدایت انسان و استمرار نظام امامت ارتباط دارد.

وی در پایان این بخش، با اشاره به روایتی از امام رضا(ع) در خطاب به امیرالمؤمنین(ع)، بر جایگاه ویژه آن حضرت تأکید کرد: آنجا که امام معصوم تصریح می‌کند کسی را بهتر از امیرالمؤمنین(ع) برای پناه بردن نمی‌شناسد. کاشانی این تعبیر را نشانه‌ای از عظمت جایگاه امیرالمؤمنین(ع) دانست و بیان کرد: کرامت اینجاست کسی که امام رضا(ع) به او پناه می‌برد، همان کسی است که خداوند، او را پناهگاه ما قرار داده است؛ بنابراین، امیرالمؤمنین(ع) تنها پناه انسان‌های گرفتار نیست، بلکه پناهگاهی است که خود اهل بیت(ع) نیز جایگاه آن را به رسمیت شناخته‌اند.

■ **امیرالمؤمنین(ع)؛ پدر یتیمان و پناه بی‌پناهان**

کاشانی در ادامه با اشاره به جلوه‌ای از اخلاق امیرالمؤمنین(ع)، به روایتی از کتاب

این سخنان در دیدار مدیران، مدرسان و طلاب حوزه‌های علمیه استان تهران در ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۵ بیان شده است. پیوند میان هدف بلند و تلاش علمی در این بخش، روشن است: اهمیت اجتماعی یک رسالت، جایگزین دانش نمی‌شود؛ بلکه بر ضرورت کسب دقیق و عمیق آن می‌افزاید.

■ **نقش آفرینی غلط، از نقش آفرین نبودن خسارت‌بارتر است**

در توصیه‌های مربوط به تحصیل، تأکید بر پیگیری جدی درس جایگاه محوری دارد. مشکلات احتمالی برنامه آموزشی، به تنهایی مجوز کنارگذاشتن درس نیست؛ اصلاح برنامه و پایبندی به مطالعه، دو موضوع جداگانه‌اند. در نقل زیر، تأکید می‌شود دانش، پایه انجام مسئولیت‌های حوزوی است و فعالیت بدون آمادگی علمی می‌تواند به نتیجه‌ای نادرست بینجامد: «درس خواندن را جدی بگیردی عزیزان! نگوئید چون این برنامه فلان عیب را دارد، پس برنامه هیچ؛ نه. تا برنامه تغییر نکرده است، همین برنامه‌ای که وجود دارد، باید با جدیت دنبال شود. باید درس بخوانید. تا قبل از اتمام دوره سطح، توصیه من این است: طلابی که مشغول به سطوح هستند، تا قبل از آنکه از سطح خارج شوند، به هیچ کار دیگر غیر از درس نپردازند. درس بسیار جدی است؛ درس بسیار مهم است؛ علم و سواد، پایه اصلی است؛ بدون آن هیچ نقشی نمی‌توانید ایفا کنید، یا درست نمی‌توانید ایفا کنید. نقش آفرینی غلط، از نقش آفرین نبودن به مراتب خسارت‌بارتر است».

این توصیه در اجتماع بزرگ استادان، فضلا و طلاب حوزه علمیه‌قم در مدرسه فیضیه، به ۱۴ مهر ۱۳۷۹ بیان شده است. مضمون آن، به‌ویژه برای آغاز سال تحصیلی، دعوتی است بر تمرکز بر یادگیری در دوره‌های پایه، فرصتی که پشتوانه‌ای برای فعالیت‌های بعدی خواهد بود.

■ **شناخت تاریخی و اجتماعی انقلاب**

یکی دیگر از محورهای مطرح شده، توجه به اهمیت انقلاب اسلامی در تاریخ معاصر است. در این نگاه، آشنایی با یک رخداد تاریخی صرفاً حفظ تاریخ‌ها و روایت‌ها نیست؛ باید امکان ارزیابی پیامدها و فهم جایگاه آن در تجربه جامعه ایران و نگاه دیگر ملت‌ها را فراهم کند. امام شهید در دیدار استادان و طلاب تهرانی در ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۴، فرمودند: «حادثه انقلاب، یک حادثه عظیم و فوق‌العاده و محتّرالعقولی بود. ما حالا عادت کرده‌ایم به این، [اما] کسانی که از بیرون نگاه می‌کنند به حادثه انقلاب و قضاوت می‌کنند درباره

حادثه انقلاب، عظمت این حرکت را، این حادثه را، این پدیده را بیشتر از مادرک می‌کنند. ما چون در جریان بودیم، خیلی توجه نمی‌کنیم، خیلی درباره‌اش اهتمام نمی‌ورزیم برای ارزیابی و تقویم این حادثه».

■ **طلبه تراز؛ دانش، استدلال و ارتباط با جهان**

تصور ارائه‌شده از طلبه مطلوب، به یک نقش یاجایگاه محدود نیست. در این تصویر، دانش دینی باید با توان استدلال، شناخت پرسش‌های نو و قدرت انتقال روشن مفاهیم همراه شود. همچنین تولید کتاب و مقاله و حضور در گفت‌وگوی علمی، بخشی از افق مورد انتظار است. در دیدار طلاب و استادان مدرسه علمیه آیت‌الله‌مجتهدی در ۲۱ خرداد ۱۳۸۳، چنین آمده است:

«روزی که در جامعه و کشور ما ۱۰۰ نفر، ۵۰۰ نفر، هزار نفر شخصیت روحانی مثل امام باشند، شما ببینید چه حرکت عظیمی در این جامعه به وجود خواهد آمد. وقتی در جامعه ما صدها نفر شخصیت دارای دانش دین و مسلط بر منطق و استدلال دینی، در فلسفه و کلام و فلسفه جدید و مُحاوّه با شبهه‌افکنان وجود داشته باشند، ببینید چه اتفاق عظیمی در جامعه می‌افتد. وقتی به وسیله همین مجموعه، هزاران کتاب، مجله و مقاله‌های علمی در سطح دنیا با زبان‌های مختلف منتشر شود، شما ببینید چه خوشبید فروزانی از این نقطه عالم بر همه فضای فکری جهان بشری پرتو خواهد افکند. همه این‌ها شدنی است؛ خیالات نیست. منتها باید دست دراز کرد، خود را به این واقعیت رساند و آن را گرفت؛ این کار همت می‌خواهد».

حجت‌الاسلام والمسلمین حامد کاشانی در ادامه منبر فضائل امیرالمؤمنین(ع) در حرم مطهر رضوی تشریح کرد

پناهی که حتی یتیمان را از حسرت پدر بی‌نیاز می‌کرد

اشاره کرد و گفت: پیامبر(ص) خود را نسبت به مؤمنان از آنان سزاوارتر دانسته و پس از خود، امیرالمؤمنین(ع) را مولا و سرپرست آنان معرفی کرده است. امام صادق(ع) نیز در تبیین این سخن، بر جنبه سرپرستی پیامبر(ص) نسبت به مؤمنان تأکید کرده است؛ به این معنا که مؤمنان در برابر مسائل و مسئولیت‌هایی که از عهده آنان خارج است، بی‌پناهه‌نامی شوند و ولی آنان عهددار حمایت و سرپرستی آنان است.

بر این اساس، کاشانی ولایت امیرالمؤمنین(ع) را امتداد همان پناهی دانست که انسان مؤمن در مسیر زندگی و بندگی به آن نیاز دارد؛ پناهی که در پرتو آن، مؤمن خود را صاحب و سرپرست می‌داند و در برابر دشواری‌ها، احساس بی‌پناهی نمی‌کند.

■ **بشارت غدیر؛ مؤمن بی‌پناه نیست**

وی با اشاره به پیام غدیر تصریح کرد: روز غدیر در حقیقت بشارت خداوند به مؤمنان است که شما دیگر بی‌کس و کار نیستید، شما مولا دارید. اگر بدهکار باشید، کسی هست که سرپرستی شما را بر عهده بگیرد و اگر در گرفتاری بمانید، کسی هست که به‌او پناه ببرد.

کاشانی ادامه داد: البته این امید، به معنای بی‌نیازی از توبه و عمل نیست. ما با همه بار گناهانمان امیدواریم خداوند در همین دنیا زمینه توبه و بازگشت ما را فراهم کند و در قیامت نیز زیر پرچم ولایت، خود را بی صاحب بنیمیم.

وی در ادامه برای تبیین ارزش این پناه و ولایت، داستانی از یکی از یاران امیرالمؤمنین(ع) نقل کرد و گفت: روزی یکی از خادمان حضرت که مدت زیادی با عشق در خدمت ایشان بود، با پیشنهاد وسوسه‌انگیزی روبه‌رو شد. فردی در رومند به او پیشنهاد کرده بود در برابر رها کردن خدمت امیرالمؤمنین(ع)، هرچه می‌خواهد از مال، غلام، کنیز و باغ به او بدهد. خادم نزد حضرت آمد و ماجرا را بازگو کرد.

امیرالمؤمنین(ع) به او فرمود اگر این درخواست از سوی من باشد، مانعی برای رفتنت نیست؛ اما اگر به دلیل خستگی از همراهی و خدمت با ما می‌خواهی بروی، ما تو را مجبور به ماندن نمی‌کنیم. خادم آماده رفتن شد، اما حضرت او را فراخواند و فرمود: چون مدتی با ما بودی، ما بی‌وفایتیم، سپس به او بشارت داد که در قیامت، پیامبر اکرم(ص) و امیرالمؤمنین(ع) در جایگاه خود خواهند بود؛ کسانی که با آنان همراه بوده‌اند نیز به حرمت این همراهی مورد توجه قرار می‌گیرند.

کاشانی در پایان این بخش گفت: آن خادم وقتی این سخن را شنید، تصمیم خود را گرفت و گفت خدمت شما را با همه این ثروت دنیا عوض نمی‌کنم. این روایت یادآور می‌شود ارزش پناه و ولایت اهل بیت(ع) را (نهایتاً با هیچ منفعت دنیایی مقایسه کرد؛ چرا که کسی که خود را به این پناه سپرده، در حقیقت به چیزی تکیه کرده است که ارزش آن فراتر از همه داشته‌های دنیاست.

خبر

خدمات علمی آیت‌الله فیاضی در مدرسه علوم عقلی دارالعلم پاس داشته شد

جمعی از مدیران و مسئولان دارالعلم در دیدار با آیت‌الله غلامرضا فیاضی، از خدمات علمی و آموزشی این استاد برجسته حوزه علمیه در مدرسه علوم عقلی دارالعلم تجلیل کردند.

به گزارش آستان نیوز، جمعی از مسئولان مدرسه دارالعلم با حضور در منزل آیت‌الله غلامرضا فیاضی، استاد سطوح عالی حوزه علمیه قم، از سال‌ها تلاش علمی، پژوهشی و تدریس این استاد برجسته در مدرسه علوم عقلی دارالعلم تجلیل کردند.

در این دیدار که با حضور مدیر مدرسه عالی فقاقت عالم آل محمد(ع)، معاون علمی حوزه علمیه خراسان، مدیران واحدهای علمی و مسئول دبیرخانه دارالعلم انجام گرفت، گزارشی از روند برگزاری مدرسه تابستانه دارالعلم و استقبال نخبگان، فضلا و طلاب مستعد حوزه از این رویداد علمی ارائه شد.

حاضران در این نشست، با اشاره به جایگاه علمی آیت‌الله فیاضی در حوزه فلسفه و حکمت اسلامی، نقش مؤثر این استاد حوزه علمیه را در تقویت جریان علوم عقلی و بالندگی حکمت اسلامی در حوزه علمیه خراسان، ارزشمند و ماندگار توصیف کردند.

در نیمه نخست سال ۱۴۰۵ انجام شد

اهدای بیش از ۳۵ هزار نسخه منبع اطلاعاتی از سوی فرهنگ‌دوستان به کتابخانه رضوی

۳۵ هزار و ۳۱۲ نسخه منبع اطلاعاتی شامل کتاب چاپی، نشریه و پایان‌نامه در نیمه نخست سال ۱۴۰۵ به سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی اهدا شد. به گزارش آستان نیوز، علی نوایی حصار، رئیس اداره خدمات کتابداری سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی دراین خصوص گفت: این منابع اطلاعاتی توسط افراد حقیقی و حقوقی فرهنگ‌دوست به اداره خدمات کتابداری سازمان تقدیم شده است. کارشناسان سازمان نیز در این مدت با شرکت فعال در هفتمین نمایشگاه مجازی کتاب تهران در اردیبهشت‌ماه، ۹ هزار و ۹۶۳ نسخه کتاب و با حضور در یازدهمین نمایشگاه تخصصی کتب حوزوی و معارف اسلامی در شهر یورماه در مشهد مقدس، هزار و ۷۰۱ نسخه کتاب، در راستای غنای منابع کتابخانه‌های مرکزی و سایر کتابخانه‌های زیرمجموعه سازمان، خریداری کردند.

نوایی حصار افزود: از منابع جذب شده در نیمه نخست امسال، ۷ هزار و ۴۷۱ نسخه در نرم‌افزار آذرسا ثبت شد. همچنین ۲۹ هزار و ۵۱۸ نسخه به کتابخانه سیار و تلفنی آستان قدس رضوی ارسال و هزار و ۲۵۷ نسخه نشریه به اداره مطبوعات سازمان تحویل داده شد. سایر منابع جذب شده نیز در حال بررسی، ثبت و ساماندهی است. وی تصریح کرد: در این مدت، کارگروه انتخاب منابع اهدایی در اداره خدمات کتابداری با حضور فعال کتابداران تالارها و کتابخانه‌های سازمان برگزار و هزار و ۱۷۷ نسخه کتاب انتخاب شد. رئیس اداره خدمات کتابداری آستان قدس رضوی عنوان کرد: از دیگر فعالیت‌های کارشناسان این اداره در ۶ ماه ابتدای امسال می‌توان به آماده‌سازی ۲۳ هزار و ۴۳۴ نسخه کتاب و تحویل آن‌ها به تالارها و کتابخانه‌های سازمان، افزودن ۱۶ هزار و ۶۸۷ رکورد جدید شامل موضوع، پدیدآور و... به بانک مستندات آذرسا(ویرایش مدرک) و فهرست نویسی، ورود اطلاعات و سازماندهی ۱۵ هزار و ۳۱۷ نسخه کتاب اشاره کرد. وی ادامه داد: همچنین ۲۶ هزار و ۵۳۰ نسخه کتاب در نرم‌افزار آذرسا برای تالارها و کتابخانه‌های سازمان ثبت شده و ۵۰ هزار و ۳۳۶ نسخه کتاب در سامانه‌های حسابرِس و آذرسا جست‌وجو و اطلاعات ۷ هزار و ۹۵۰ نسخه در سامانه حسابرِس وارد شد.

حلقه‌های معرفت افزایی در «پناه» امام مهربان

به همت بنیاد فرهنگی رضوی، فصل تازه اعتکاف دانش‌آموزان مدارس امام رضا(ع) با عنوان «پناه» برنامه‌ریزی شده و از ۲۱ مهرماه، در بارگاه منور رضوی آغاز شد.

به گزارش آستان نیوز، این اعتکاف معنوی همزمان با ایام ولادت حضرت زینب(س)، از شاهگاه سه‌شنبه ۲۱ مهرماه با حضور ۱۲۰ دانش‌آموز دختر همراه مربیان از دبیرستان‌های دوره اول و دوم مدارس امام رضا(ع) واحدهای یک، ۶، ۷، ۱۲، در شبستان آیت‌الله میلانی مسجد گوهرشاد حرم مطهر رضوی آغاز شد و به مدت سه روز، به‌منظور بهره‌مندی همه دانش‌آموزان، ادامه پیدا می‌کند.

اعتکاف دخترانه شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های عبادی، معرفتی و فرهنگی نظیر گنده‌های معرفتی «خط دیالمه»، جلسات دشمن‌شناسی و نشست‌های تخصصی با موضوع حجاب است.

در طول این دوره فرهنگی، اساتید برجسته‌ای از جمله حجت‌الاسلام راجی، فریدالدین حداد عادل و محمدجواد لایقیان با محوریت تبیین مباحث روز و معرفتی با دانش‌آموزان به گفت‌وگو می‌نشینند.

بخش‌های متنوعی نظیر هیئت شبانه، مناجات‌خوانی امام‌زمان(عج) و مسابقات کتاب‌خوانی برای غنی‌سازی اوقات معنوی معتکفان در نظر گرفته شده است. اختتامیه این اعتکاف دانش‌آموزی نیز همزمان با روز جمعه ۲۴ مهرماه، با سخنرانی سید محمدصادق علی‌پرست، مدیرعامل و مولودی‌خوانی به مناسبت ولادت حضرت زینب(س) همراه خواهد بود.

علاوه بر این، ۱۲۰ پسر دانش‌آموز از دبیرستان‌های دوره دوم امام رضا(ع) واحدهای ۴ و ۱۴، ۱۰ و چناران، همزمان با ایام فاطمیه در حرم مطهر رضوی معتکف خواهند شد. ویژه‌برنامه‌های اعتکاف پسران دانش‌آموز نیز شامل محافل بصیرتی، احکام و عقاید، مناجات‌خوانی، سخنوری و نمازهای جماعت خواهد بود.